

SUÇ VE YOKSULLUK ETKİSELLİĞİ (ISPARTA CEZAEVİ ÖRNEĞİ)

Öğr.Gör.Veyssel DİNLER

Hitit Üniversitesi İİBF

Kamu Yönetimi Bölümü

veyseldinler@hitit.edu.tr)

Prof. Dr.Tülin İÇLİ

Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Sosyoloji Bölümü.

Özet

Suç, yasalar tarafından tanımlanmış ve işlendiği takdirde, failinin yaptırım ile karşılaşacağı eylemlerdir. Toplumsal yaşantıda suça etki eden birçok unsurdan söz edilebilir. Gelir düzeyi ve yoksulluk da suç üzerinde oldukça etkili olan unsurların başında gelmektedir. Özellikle mal varlığına karşı işlenen suçlarda, yoksulluğun ve ekonomik gelir düzeyinin suça etkisi önem taşımaktadır. Bu anlamda birçok çalışma, yoksulluğun ekonomik suçlara doğrudan etki eden faktörlerin başında yer aldığını ortaya koymuştur.

Suç ile yoksulluk arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması amacıyla 2005 yılının Aralık ayında Isparta E Tipi Cezaevinde bulunan ve çeşitli suçlardan hükümlü 110 erkek, 10 kadın ile anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada hükümlülere, demografik bilgileri ve işledikleri suça ilişkin soruların yanında, ekonomik gelir düzeylerine ilişkin toplam 27 soru sorulmuştur. Elde edilen veriler yorumlanarak ve yoksullukla işlenen suç arasındaki etkiselliğin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: suç, suç ve yoksulluk, mala karşı suçlar, cezaevi araştırmaları.

CRIME AND POVERTY INTERACTION (CASE OF ISPARTA PRISON)

Abstract

Crime is an act punishable by law. In a society there are lost of facts that affects crime. Particularly poverty and low income are assumed as the considerable fact of crime against property. Notable researches proved that poverty is the most significant effect that causes crime against poverty.

In December 2005 we conducted a survey within 110 male and 10 female prisoners in Isparta E Type Prison in order to find out the interaction between crime and poverty. On this survey, totally 27 questions were asked to figure out the demographical, economical and criminal characteristics of prisoners. Findings were evaluated for the purpose of expressing interaction between crime and poverty.

Key words: crime, crime and poverty, crime against property, prison researches.

GİRİŞ

Suç, toplumsal düzen kurallarına aykırı olan davranış kalıpları olarak tanımlanabilir. İnsanların neden suç işledikleri, kamu gücü tarafından cezalandırılma riskine karşın neden suça yöneldikleri merak konusu olmuştur. Suç, öncelikle hukukun inceleme konusu olmasına karşın suç işleme nedenleri kriminolojinin ilgi alanına girmektedir.

Bugüne kadar suçun nedenlerini ortaya koymaya yönelik çok sayıda araştırma yapılmıştır. Örneğin, Türkiye’de bu konudaki ilk ve kapsamlı çalışma 1943 yılında yayımlanmıştır (Aybar, 1943). Bunların büyük çoğunluğu ya özel olarak bir suçu (örnek Ozan, 2003) ya da suç işlenmesinde etkili olan bütün faktörleri inceleme konusu yaparken, özel bir etken ile suçluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların daha az olduğu görülmektedir. Suç üzerinde etkili olabilecek unsurlar arasında yaş, cinsiyet gibi demografik nedenler ve yoksulluk gibi sosyo-ekonomik faktörler sayılabilir. Bunlar arasında özellikle mala karşı suçların yoksullukla ilişkili kabul edilmesi toplumda genel kabul gören bir yargıdır ve suçların önlenmesi için öncelikle yoksullukla mücadele edilmesi gerektiği yönünde genel ve güçlü bir kanı vardır (FC, 2009).

Bu çalışmanın amacı, suç ile yoksulluk arasında bir etkiselliğin olup olmadığını ortaya koymaktır. Burada sadece yoksul olmanın suç işlemeye etki edip etmediği değil, aynı zamanda suç işleme nedeniyle cezaevinde bulunmanın yoksulluğa yol açıp açmadığı tartışılacaktır. Böyle bir çalışma, suçla mücadelede daha etkin yöntemlerin geliştirilmesine katkı sağlayabileceği gibi, aynı zamanda cezaevinde bulunan hükümlülerin daha iyi anlaşılması ile cezaevinde buldukları sürede ve cezaevi sonrasında hükümlülere sağlanacak sosyal hizmetlerin yönünü belirlenmesi bakımından uygulamacılara yol gösterici olabilir.

I. SUÇ, YOKSULLUK VE ETKİSELLİK

A) Suç

Suç toplumsal bir olgu olması nedeniyle, toplum ve insanla ilgili bütün bilim dallarının ilgi alanına girmektedir. Farklı bilim dalları ve farklı bakış açıları, suçun çeşitli şekillerde tanımlanmasına neden olmuştur. Sosyolojik bakış açısına göre suç, bir toplumda toplumsal normları ihlal eden çoğunlukçu değerlere aykırı biçimde ortaya çıkan davranış biçimidir (İçli, 2007:23). Siyasi bakış açısına göre suç, güçlü gruplar tarafından alt sınıfları sosyal baskı altında tutmak amacıyla yasalara konan; onları etiketlendirilen ve cezalandırılmasını sağlayan bir ölçüttür (Akers, 2000:166–169). Psikolojik bakış açısına göre ise suç, bir davranış problemi olarak topluma uyum sağlamada yetersizliğin bir sonucudur. Bu insan ruhunun derinliklerinden gelen ve dış dünyada somutlaşan bir istemdir (Erem, 1997:6). Hukuki manada suç, devlet tarafından kabul edilen ceza hukuku normlarını ihlal eden, hukuka uygun olmayan kasti veya ihmali davranıştır (Brodeur ve Ouellet, 2004:2).

Bu çalışma sosyolojik bir araştırma olmakla birlikte; araştırmanın konusu cezaevinde bulunan hükümlüler olduğu için, suçun hukuki tanımı esas alınmaktadır. Diğer bir deyişle bu çalışmada suç, ceza kanunu tarafından suç sayılan ve karşılığında ceza öngörülen fiil olarak kabul edilmiştir. Araştırma Türkiye’de ceza-adalet reformunun (Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Ceza İnfaz Kanununun yeniden yapılarak yürürlüğe girdiği dönem) hemen ardından yapılmıştır. Bu sebeple anket uygulanan hükümlülerin işledikleri suçlar, gerek 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu, gerekse 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre suç sayılan fiillerdir.

B) Yoksulluk

Sözlük anlamıyla yoksul, geçinmekte güçlük çeken kimsedir (TDK, 2009). Başka bir ifadeyle, yeterli düzeyde parası olmayan veya konforlu bir şekilde yaşamak için gerekli olan araçlara sahip olmayan kişidir. Yoksulluk kelimesi ise yaşamın gerektirdiği olanaklardan yoksun olma durumunu ifade etmektedir. Yaşamı sürdürmek için gereksinim duyulan unsurlar kişilere, topluma, çevreye ve koşullara bağlı olarak değişiklik göstereceğinden yoksulluğun belirlenmesi gözlemlenen durumla standart durumun karşılaştırılmasıdır (Aktan ve Vural, 2002).

Yoksulluk, çok boyutlu bir niteliğe sahiptir. Bu nedenle yoksulluk farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. *Drewnowski*, yoksulluğu sübjektif yoksulluk, göreceli yoksulluk ve mutlak yoksulluk olmak üzere üçe ayırmaktadır. Sübjektif yoksulluk, kişilerin ve hane halkının kendileri için uygun görecekları bir tatmini sağlamaya yetecek bir gelire sahip olmamalarıdır (Drewnowski, 1977: 183–184). Göreceli yoksulluk, bireyin ihtiyaçlarını karşılama derecesi bakımından, toplumdaki diğer bireylere göre konumudur. Mutlak yoksulluk ise, bireyin geçim için belirlenen yeterlilik standardının altında bir gelire sahip olmasıdır (Drewnowski, 1977: 184). *Lipton* ise, özel tüketimdeki yetersizliklere odaklanarak yoksulluğu belirli bir düzeyin altında kişi başına özel tüketim olarak (tüketim yaklaşımı) tanımlamaktadır (Lipton, 1997: 1003). *Maxwell*'e göre yoksulluk; gelir ya da tüketim eksikliği, insani az gelişmişlik, toplumsal dışlanma, hastalık, yeteneklerin ve işlevselliğin eksikliği, açlık, zorlukla sürdürülen geçim koşulları, temel gereksinimlerin eksikliği ve göreceli yoksunluktur. Yoksul, yoksulluk sınırı olarak isimlendirilen gelire bağlı yaşam ölçütü altında gelire sahip olan ve tüketimi bu düzeyin altında olan kişidir (Tekeli, 2000:145).

Bu çalışmada *Drewnowski*'nin sübjektif yoksulluk tanımı esas alınmıştır. Kanımızca yoksulluğun belirlenmesinde, bireyin elde ettiği gelir ile temel gereksinimlerini karşılama yeterliliği esas alınmalıdır. Buna ek olarak, yeterli öğrenim görmemiş olmak, salt bedensel güce dayalı vasıf gerektirmeyen işte çalışmak veya işsizlik, iş bulmak veya diğer ekonomik nedenlere dayalı olarak göç etmiş olmak yoksulluğun çerçeveselendirilmesinde önemli ölçütler kabul edilmiştir.

C) Suç ve Yoksulluk Araştırmaları

Kriminoloji literatüründe suçu etkileyen unsurlarla ilgili olarak oldukça kapsamlı çalışmalar bulunmaktadır. Suça etki ettiği öne sürülen unsurlar başlıca, demografik (yaş, cinsiyet), ekonomik durum, sosyolojik, psikolojik, biyolojik ve ekolojik etmenler olarak sıralanmaktadır (Dönmezer, 1984:113–448; Demirbaş, 2001: 93–124; Adler vd, 2004: 45–54; İçli, 2007: 297–346).

Ekonomi ile suçluluk arasındaki ilişkinin belirlenmesi yönünde yapılan araştırmalarda başlıca konular; ekonomik düzen ile suçluluk arasındaki ilişki; suçluların ekonomik durumu ile suç arasındaki ilişki; ekonomik kriz dönemlerinde suçlardaki dalgalanmalar; iş yaşamının suçluluk üzerine etkisi; insanları ekonomik faaliyetlere yönelten sosyo-psikolojik etmenlerle, suça yönelten sosyo-psikolojik etmenlerin karşılaştırılmasıdır (Dönmezer, 1984:359). Ekonomik durum, suçluluğu açıklamak için tek başına yeterli görülmemektedir (Soyaslan, 1998:132–133). Yapılan kriminolojik araştırmalarda, suçun ekonomik durum ya da yoksulluk ile doğrudan ilgili olduğu yönünde tespitler bulunmakla birlikte (Kelly, 2000; GAO, 2007: 15); yapılan bazı araştırmalar suç ile yoksulluk arasında doğrudan bir ilişki olmadığını, ekonomik durumun suçluluğu etkilemede çok küçük bir payının olduğu yönünde tespitler yapılmıştır.

Caldwell, Shaw-Mckay, Saunders-Mannheim tarafından yapılan araştırmalarda; ekonomik durumu düşük olan kişiler arasında suçluya daha fazla rastlanmaktadır. Yoksulluğun egemen olduğu yerlerde suç oranı daha fazladır. Düşük ekonomik düzeydeki kişiler arasında ilişkilerin erozyona uğraması, onların sapma eylemlerine yönlendiren etkilere direnişlerini güçleştirmektedir (Dönmezer, 1984:364–365). *Healy, Bronner, Burt, Tappan, Dönmezer* tarafından yapılan çalışmalara göre ise; suçlulukla yoksulluk arasında doğrudan bir ilişki yoktur. Yoksulluk doğrudan % 0,5'lik, ikinci derecede %7,1'lik bir etki oluşturabilir ve çocuk suçlularının %73'ü orta ekonomik düzeydeki ailelerden gelmektedir (Dönmezer, 1984:365–366).

Türkiye'de *İçli (1991)* tarafından yapılan araştırmaya göre, kişilerin kendi ekonomik durumlarıyla suçluluk arasında güçlü ve anlamlı ilişki bulunmaktadır. Suçluların yarısından fazlası yoksul olduğu görülmüştür. Yoksullar arasında hırsızlık ve kız kaçıırma suçu işleyenler yoksul olmayanlara göre iki kattır (İçli, 1992:70). Diğer taraftan ailenin ekonomik durumu ile suç arasında önemli bir nedensellik tespit edilememiştir (İçli, 1992:69).

D) Etkisellik

Suç araştırmalarında; suç ile yoksulluk arasında nedensellik ilişkisinden söz edilemez ancak; yoksulluk betimleyici bir unsur olarak kullanılabilir (İçli, 1992: 40–41; FC, 2009). Bu sebeple, çalışmanın başlığında “etkisellik” kelimesinin kullanılması, bilinçli bir tercihtir. Her hangi bir değişkenin suçun nedeni olarak kabul edilmesi, o değişkene rastlandığı her durumda suçun kendiliğinden ortaya çıkmasını gerektirmektedir. Şöyle ki; yoksullukla suç arasında bir ilişkinin varlığı gözlenirse dahi, yoksulluğun suçun nedeni olduğunu söylemek, yoksulluğun karşılaşıldığı her durumda suçun kendiliğinden gerçekleşeceğini kabul etmektir. Oysa yoksullukla suç arasında kuvvetli bir ilişkinin varlığı dahi, yoksulluğu suçun nedeni olarak ortaya çıkarmaz, ancak yoksulluğun suç işlemeye olumlu yönde etki ettiğinden söz edilebilir.

II. YÖNTEM

Bu çalışma, 2005 yılı Aralık ayında Isparta E Tipi Kapalı Cezaevinde bulunan hükümlüler ile yapılan anket çalışmasına dayanmaktadır.* Yaşları, sosyo-ekonomik düzeyleri ve işledikleri suçlar rastgele seçilen 110 erkek mahkûm ile anket çalışması sırasında cezaevinde bulunan bütün kadınlar (toplam 10 kişi) çalışmaya dâhil edilmiştir. Ankete katılanlar arasında 18 yaşından küçük bir mahkûm bulunmamaktadır. Ayrıca organize suçlar ile terör suçunu işleyenler çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak çalışmanın örnekleme ve kapsamını, 2005 yılı Aralık ayında Isparta E Tipi Kapalı Cezaevinde bulunan ve adi suçlardan hükümlü bulunan erginler oluşturmaktadır.

Hükümlülere demografik, sosyal ve ekonomik düzeyleri ile işledikleri suçlarla ilgili bilgi edinmeye yönelik 27 soru sorulmuştur.** Soruların hepsi kapalı uçludur.

Yapılan testin unsurları arasında bir korelasyon olup olmadığının belirlenmesi için alfa katsayısı (Cronbach's Alpha) kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilir olduğunu söyleyebilmek için alfa katsayısı değerinin %60'dan fazla olması gerekir (Nakip, 2006:146). Bu anket için Cronbach's Alpha oranı %63,3 olarak hesaplanmıştır (değişken sayısı 10). Elde edilen veriler,

* Çalışma esas olarak 2005 yılında Prof. Dr. Tülin İÇLİ tarafından başlatılan ve Prof. Dr. Zühtü ARSLAN tarafından 2007 yılında TÜBİTAK (105K014) ile Polis Akademisi Başkanlığına sunulan “*Türkiye'nin Suçlu Profili: Cezaevlerinde Bulunan Hükümlülerin Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Özellikleri*” adlı projeden alınan bir kesittir.

** Proje 92 soruluk bir anket formu ile yürütülmüştür. Bu bildiri için 27 soruluk kısım değerlendirmeye alınmıştır.

frekans tabloları ve çapraz tablolar haline getirilerek, değişkenler arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Bu çalışma, suç ve yoksulluk ilişkisini açıklamaya yönelik genel ve evrensel ilkeler ortaya koymak amacıyla değildir. Çalışma son derece sınırlı bir örneklem ile yapılmıştır. Ayrıca bir cezaevi araştırması (Sokullu-Akıncı, 2002: 71–72) olması nedeniyle sadece araştırmanın yapıldığı dönemde hükümlü olan ve cezaevinde cezası infaz edilenleri kapsamaktadır. Bu da örneklemin bütün yoksulları ya da bütün suç işleyenleri temsil etmelerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu çalışma bir anlamda, belli bir zaman kesitinde, bir cezaevinde bulunan hükümlülerin yoksulluk görünümünü belirlemeye yöneliktir.

H₀: Yoksulluk ile işlenen suç türü arasında bir ilişki yoktur.

III. BULGULAR

Anket uygulanan toplam 120 hükümlünün 110'u erkek, 10'u ise kadındır. Böylelikle kadınlar genel toplamın %8,3'ünü, erkekler ise %91,7'sini oluşturmaktadır.

Tablo 1: Hükümlülerin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
<i>Kadın</i>	10	8,3
<i>Erkek</i>	110	91,7
Toplam	120	100

Hükümlülerin yaşı 18 ila 73 arasındadır. Değerlendirme yapılırken yaşlar beşerli gruplar haline getirilmiştir. Cezaevinde bulunan hükümlüler arasında en büyük yaş grubunu % 21,7'lik pay ile 23–27 yaş grubu oluşturmaktadır. Bu grubu, 18–22 yaş grubu (%18,3) ve 33–37 yaş grubu (%15,8) izlemektedir. Cezaevinde bulunan hükümlülerin büyük kısmını gençler oluşturmaktadır.

Tablo 2: Hükümlülerin yaş dağılımı

Yaş grubu	Frekans	Yüzde
<i>18–22</i>	22	18,3
<i>23–27</i>	26	21,7
<i>28–32</i>	12	10
<i>33–37</i>	19	15,8
<i>38–42</i>	12	10
<i>43–47</i>	13	11,9
<i>48 ve üzeri</i>	16	13,3
Toplam	120	100

Hükümlülerin medeni durumları incelendiğinde büyük kısmı hiç evlenmemiştir (% 43,3). Evli olanlar %35,8'lik kısmı oluştururken, geri kalan %20,8'lik kısmın ya eşi ölmüş ya da eşinden boşanmıştır. Evli olmayanlar %64,2 ile araştırmanın en önemli kısmını oluşturmaktadır.

Tablo 3: Hükümlülerin medeni durumları

Medeni Durum	Frekans	Yüzde
<i>Hiç evlenmemiş</i>	52	43,3
<i>Evlili</i>	43	35,8
<i>Eşi ölmüş</i>	6	5
<i>Boşanmış</i>	19	15,8
Toplam	120	100

Hükümlülerin kardeş sayıları incelendiğinde, çoğunluğunun geniş ailelerden geldikleri gözlemlenmektedir. Hükümlülerin %39,2'si 3 ve daha az çocuklu ailelerden gelirken; %59,8 gibi önemli bir kısmı 4 ve üzeri çocuklu ailelerden gelmektedir. 6 ve üzeri çocuklu aileden gelenlerin oranı %23,3'tür ve denekler arasında kardeş sayısı 9, 10 ve 16 olanlar bulunmaktadır.

Tablo 4: Hükümlülerin geldikleri ailelerdeki çocuk sayıları

Ailedeki çocuk sayısı	Frekans	Yüzde
<i>1</i>	4	3,3
<i>2</i>	17	14,2
<i>3</i>	26	21,7
<i>4</i>	24	20
<i>5</i>	21	17,5
<i>6 ve üzeri</i>	28	23,3
Toplam	120	100

Hükümlüler büyük ölçüde öğrenim düzeyi düşük ailelerden gelmektedir. Hükümlülerin annelerinin eğitim düzeylerine bakıldığında büyük bir kısmının (%56,7) hiç okula gitmediği anlaşılmaktadır. Ortaokul ve üzeri öğrenim gören anneler ancak %11,7 civarındadır. Diğer taraftan hükümlülerin babalarının öğrenim düzeyi nispeten daha yüksektir. Hiç okula gitmeyen babaların oranı %34,2'dir. Ayrıca ortaokul ve üzeri eğitim gören babaların oranı %21,6'dır. Yine de ebeveynlerin öğrenim düzeyinin düzeyi oldukça düşük olduğu ifade edilebilir.

Tablo 5: Hükümlülerin ebeveynlerinin öğrenim düzeyi

Ebeveynlerin öğrenim durumu	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
<i>Okur-yazar olmayan</i>	50	41,7	24	20
<i>Diplomasız okur-yazar</i>	18	15	17	14,2
<i>İlkokul mezunu</i>	38	31,7	52	43,3
<i>Ortaokul mezunu</i>	8	6,7	10	7,5
<i>Lise ve üzeri</i>	6	5	17	14,1
Toplam	120	100	120	100

Hükümlülerin öğrenim durumları incelendiğinde en büyük kısmı %45,8'lik oran ile ilkököl mezunları oluşturmaktadır. Hükümlülerin sadece % 17,5'i lise ve üzeri tahsil görmüş kimselerdir. %15'lik kesimin ise hiç diploması yoktur. Bu öğrenim düzeyleri ebeveynlerinki ile karşılaştırıldığında, hükümlüler ebeveynlerinden öğrenim bakımından daha üst düzeyde görünmektedir.

Tablo 6: Hükümlülerin öğrenim durumları

Öğrenim Durumu	Frekans	Yüzde
<i>Okur-yazar olmayan</i>	6	5
<i>Diplomasız okur-yazar</i>	12	10
<i>İlkököl mezunu</i>	55	45,8
<i>Ortaököl mezunu</i>	26	21,7
<i>Lise mezunu</i>	18	15
<i>Yüksekököl ve üzeri</i>	3	2,5
Toplam	120	100

Hükümlülerin önemli bir kısmı öğrenim hayatlarını yarıda bırakmışlardır (%76,8). Hükümlülerin sadece %16,7'lik kısmı öğrenim hayatını yarıda bırakmadığını ifade etmiştir. Öğrenim hayatını yarıda bırakanlar arasında, öğrenimini yarıda bırakma nedeni olarak ekonomik sebepler gelmektedir (%55,4). Anne-babanın ölümü, kişisel ve ailevi sorunlar ile sosyal imkânsızlıkların da büyük kısmı yoksullukla doğrudan ilgili görülmektedir. Örneğin babanın ölümü aileyi geçindirmek için okul hayatını bırakarak, erken yaşta çalışmaya başlamayı beraberinde getirmektedir. Diğer yandan köyde okulun olmaması gibi sosyal imkânsızlıklar, doğrudan kırsal yoksulluk ile ilgilidir.

Tablo 7: Hükümlülerin öğrenim hayatlarını yarıda bırakma nedenleri

Öğrenim hayatını yarıda bırakma nedeni	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Ekonomik sebepler</i>	51	42,5	55,4
<i>Anne babanın ölümü/boşanması</i>	12	10	13
<i>Başarısız/sorunlu öğrencilik</i>	15	12,5	16,3
<i>Kişisel/ailevi sorunlar</i>	12	10	13
<i>Sosyal sorunlar/imkânsızlıklar</i>	2	1,8	2,2
Toplam	92	76,8	100
<i>Hiç okula gitmeyen</i>	1	0,8	
<i>Cevapsız</i>	7	5,8	
<i>Öğrenimini yarım bırakmayan</i>	20	16,7	
Toplam	120	100	

Hükümlülerin önemli bir kısmı okul yıllarında çalışmak durumunda kalmışlardır (%50,8). Hükümlülerin genel toplamda sadece % 25,8'lik bir kesimi öğrenim yıllarında hiç çalışmamıştır, önemli bir kısmı (%21,7) ise cezaevinde bulunması sebebiyle öğrenimine devam edememiştir. Okul yıllarında çalışanların, çalıştıkları işlerde zanaatkârlık, çiftçilik (çobanlık dâhil) ve işçilik neredeyse eşit bir dağılım içindedir. Geri kalan kısım ise (%14)

esnaflık ve gündelik işler olarak eşit dağılımdadır. Hangi meslek grubu olursa olsun, hükümlülerin okul yıllarında yaptıkları işler beden gücüne dayanan ve genellikle düşük gelir getiren işlerdir. Çalışma çok büyük ölçüde (85,6) aile geçimi sağlamak amacıyla. Özellikle kadın hükümlülerin çalışma nedenleri, eşlerinin çalışmıyor olmasıdır. Çok küçük bir kesim meslek öğrenmek (%1,8) ve hoşlandığı bir işi yapmak (%4,5) amacıyla çalışmaktadır.

Tablo 8: Hükümlülerin öğrenim yıllarında çalışma durumları

Okul yıllarında çalışma durumu	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Devamlı çalışan</i>	30	25	32,6
<i>Yarı zamanlı çalışan</i>	31	25,8	33,7
<i>Hiç çalışmayan</i>	31	25,8	33,7
Toplam	92	76,6	100
<i>Cezaevinde olma</i>	26	21,7	
<i>Cevapsız</i>	2	1,7	
Toplam	120	100	

Tablo 9: Hükümlülerin öğrenim yıllarında çalıştıkları iş grupları

Okul yıllarında yapılan iş	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Zanaatkâr</i>	22	18,3	25,6
<i>Esnaf</i>	6	5	7
<i>Çiftçi</i>	20	16,7	23,3
<i>İşçi</i>	22	18,3	25,6
<i>Seyyar satıcı</i>	10	10	11,7
<i>Gündelik işler</i>	6	5	7
Toplam	86	71,7	100
<i>Yasadışı işler</i>	1	0,8	
<i>Hiç çalışmayan</i>	33	27,5	
Toplam	120	100	

Tablo 10: Hükümlülerin cezaevine girmeden önce çalıştıkları iş grupları

Cezaevine girmeden önce en son yapılan iş	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Zanaatkâr</i>	30	25	28,8
<i>Esnaf</i>	22	18,3	21,2
<i>Çiftçi</i>	4	3,3	3,8
<i>İşçi (sanayi sektörü)</i>	11	9,2	10,6
<i>İşçi (hizmet sektörü)</i>	27	22,5	26
<i>Gündelik işler</i>	6	5	5,8
<i>Emekli</i>	3	2,5	2,9
<i>Kamu çalışanı</i>	1	0,8	1
Toplam	104	86,6	100
<i>Ev hanımı</i>	6	5	
<i>Öğrenci</i>	2	1,7	
<i>Çalışmayan/işsiz</i>	5	4,2	
<i>Yasadışı işler</i>	1	0,8	
<i>Cevapsız</i>	2	1,7	
Toplam	120	100	

Tablo 11: Hükümlülerin cezaevine girmeden önce çalışma amaçları

Çalışmanın amacı	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Aile geçimini sağlamak</i>	95	79,2	85,6
<i>Eşin çalışmaması</i>	9	7,5	8,1
<i>Meslek öğrenmek</i>	2	1,7	1,8
<i>Hoşlandığı işi yapma</i>	5	4,2	4,5
Toplam	111	92,5	100
<i>Çalışmayan/emekli</i>	7	5,8	
<i>Cevapsız</i>	2	1,7	
Toplam	120	100	

Hükümlülerin cezaevine girmeden önce çalıştıkları işten elde ettikleri gelirin geçimlerine yetip yetmediği sorusuna, ankete katılanların yarısı (%50) geçimini güçlükle sağladıkları şeklinde cevap vermiştir. Geçimini başkasının yardımıyla sağlayanlar (%7,6) ve işsiz olanlar da bu gruba eklendiğinde; geçim konusunda ciddi güçlükler yaşayanların oranı % 61 olarak ortaya çıkmaktadır. Geçimini rahatlıkla sağlayanlar ise % 39'luk bir kısmı oluşturmaktadır.

Tablo 12: Hükümlülerin çalışmalarından elde edikleri gelirin geçimlerine yetmesi

İşten elde edilen gelirim geçime yetmesi	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Geçimi güçlükle sağlıyor</i>	59	49,2	50
<i>Geçimi ancak başkalarının yardımı ile sağlıyor</i>	9	7,5	7,6
<i>İşsiz</i>	4	3,3	3,4
<i>Geçimini rahatça sağlıyor</i>	46	38,3	39
Toplam	118	98,3	100
<i>Cevapsız</i>	2	1,7	
Toplam	120	100	

Hükümlülerin geldikleri ailelerin ekonomik durumları incelendiğinde, çok önemli bir kısmının (%65,8) geçimini güçlükle sağlayabilen veya ancak başkalarının yardımıyla geçinebilen aileler oldukları görülmektedir. Sadece % 31,7’lik bir kesim geçimini rahatça sağlamaktadır. Diğer yandan, çocukluk yıllarındaki ailevi problemlerin en önemlisi olarak ekonomik problemler (%65,8) görülmektedir. Problem yaşamayan aileler bundan çıkarıldığında ekonomik problemler % 72 oranına ulaşmaktadır. Hükümlülerin çocukluk yıllarında isteklerine sahip olup olmadıkları sorusuna yarısından fazlası (%58) “isteklerime hiçbir zaman sahip olamadım” şeklinde cevaplamıştır. Çocukluk yıllarında isteklerine her zaman sahip olanların oranı sadece % 11, 8’dir.

Tablo 13: Hükümlülerin çocukluk yıllarında ailelerinin elde ettikleri gelirin geçimlerine yetmesi

Çocukluk yıllarında ailenin ekonomik durumu	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Geçimi güçlükle sağlıyor</i>	72	60	61,5
<i>Geçimi ancak başkalarının yardımı ile sağlıyor</i>	7	5,8	6
<i>Geçimini rahatça sağlıyor</i>	38	31,7	32,5
Toplam	117	97,5	100
<i>Cevapsız</i>	3	2,5	
Toplam	120	100	

Tablo 14: Hükümlülerin çocukluk yıllarında sahip oldukları aile problemleri

Çocukluk yıllarında ailelerin problemleri	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Ekonomik problemler</i>	79	65,8	72
<i>Aile içi şiddet</i>	5	4,2	4,6
<i>Alkol</i>	9	7,5	8,3
<i>Aile içi geçimsizlik</i>	9	7,5	8,3
<i>Bölünmüş aile</i>	2	1,7	1,8
<i>Diğer</i>	5	4,2	4,6
Toplam	109	90,8	100
<i>Problem yok</i>	8	6,7	
<i>Cevapsız</i>	3	2,5	
Toplam	120	100	

Tablo 15: Hükümlülerin çocukluk yıllarında isteklerine sahip olma durumu

Çocukken isteklerine sahip olma durumu	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Her zaman sahip olan</i>	14	11,7	11,8
<i>Kimi zaman sahip olan</i>	36	30	30,3
<i>Hiçbir zaman sahip olamayan</i>	69	57,5	58
Toplam	119	99,2	100
<i>Cevapsız</i>	1	0,8	
Toplam	120	100	

Hükümlülerin göç etmiş olma durumları incelendiğinde, çoğunun (%62,5) hayatlarının bir döneminde göç ettikleri anlaşılmaktadır. Hiç göç etmeyenlerin oranı % 36,7'dir. Göç edenler arasında, daha iyi bir yaşam ümidi (%34,1) ve iş bulmak (%32,9) göçün en önemli sebepleridir. Bununla birlikte göç sonrası beklentilerine tamamen kavuşanların oranı (%20) beklentilerini kısmen elde eden (% 44,7) ve hiç elde edemeyenlere (%35,3) göre oldukça düşüktür. Nitekim göç sonrası işsizlik ve ekonomik problemler (% 69,9) yaşanan en önemli sorunlardır.

Tablo 16: Hükümlülerin yaşadıkları yere göç etme durumu

Cezaevi öncesi yaşadığı yerleşim yerinde bulunma süresi	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>1-5 yıl</i>	20	16,6	26,7
<i>6-10 yıl</i>	13	10,8	17,3
<i>11-15 yıl</i>	11	9,2	14,7
<i>16-20 yıl</i>	12	10	16
<i>20 yıldan fazla</i>	19	15,8	25,3
Toplam	57	62,5	100
<i>Doğduğundan itibaren</i>	44	36,7	
<i>Cevapsız</i>	1	0,8	
Toplam	120	100	

Tablo 17: Hükümlülerin göç etme nedeni

Göç etme sebebi	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>İş bulmak</i>	27	22,5	32,9
<i>Daha iyi bir yaşam ümidi</i>	28	23,3	34,1
<i>Yakınlarının yanına ve onların önerisiyle</i>	15	12,5	18,3
<i>Eğitim</i>	7	5,8	8,5
<i>Memuriyet</i>	2	1,7	2,4
<i>Diğer</i>	3	2,5	3,7
Toplam	82	68,3	100
<i>Göç etmemiş</i>	37	30,8	
<i>Cevapsız</i>	1	0,8	
Toplam	120	100	

Tablo 18: Hükümlülerin göç sonrası beklentilerini elde etme durumu

Göç sonrası beklentilerin elde edilmesi	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Beklentilerine kavuşan</i>	17	14,2	20
<i>Beklentilerine kısmen kavuşan</i>	38	31,7	44,7
<i>Beklentilerine hiç kavuşamayan</i>	30	25	35,3
Toplam	85	70,8	100
<i>Göç etmemiş</i>	35	29,2	
Toplam	120	100	

Tablo 19: Hükümlülerin göç sonrası yaşadıkları güçlükler

Göç sonrası yaşanan güçlükler	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Ekonomik problemler ve işsizlik</i>	58	48,3	69,9
<i>Aile geçimsizliği</i>	5	4,2	6
<i>Hiç güçlük çekmeyen</i>	20	16,7	24,1
Toplam	83	69,1	100
<i>Göç etmemiş</i>	35	29,2	
<i>Cevapsız</i>	2	1,7	
Toplam	120	100	

Hükümlüler cezaevine girdikten sonra ailelerinin geçimi büyük ölçüde (% 39,5) kendi ya da eşin anne-babası tarafından sağlanmaktadır. Bunun dışında eşin çalışması (%10,9), çocukların çalışması (%16) ve kardeşlerin yardımı (% 6,7) gibi, çalışma ve aile içi dayanışmaya dayalı bir geçim modelinin (% 33,6) yanında, tamamen (aile dışı) yardıma dayalı geçim ise, azımsanamayacak (% 26,9) orandadır.

Tablo 20: Hükümlülerin cezaevinde iken ailenin geçimini sağlama durumu

Cezaevinde iken ailenin geçimini sağlama durumu	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Eş</i>	13	10,8	10,9
<i>Çocuklar (öz çocuklar, gelin, damat)</i>	19	15,8	16
<i>Anne/baba (eşin veya kendi anne babası)</i>	47	39,2	39,5
<i>Kardeşler (eşin veya kendi kardeşi)</i>	8	6,7	6,7
<i>Akraba, komşu, arkadaş</i>	32	26,7	26,9
Toplam	119	99,2	100
<i>Cevapsız</i>	1	0,8	
Toplam	120	100	

Hükümlülerin cezaevinden tahliye sonrası, yaşadıkları (suç işledikleri) yere geri dönme isteği sorulduğunda çoğunluğu (%55,8) geri dönmek istediğini, geri kalan kesim ise geri dönmeyeceğini belirtmiştir. Hükümlülerin tahliye sonrası en büyük korkuları iş bulamamak olarak ortaya çıkmaktadır (%59,2). Bu oran cezaevi sonrası korku yaşayanlar arasında

%73,2'dir. Bu da göstermektedir ki, cezaevi sonrası en önemli ekonomik kaygı ekonomik kaygılardır.

Tablo 21: Hükümlülerin tahliye sonrası yaşadıkları yere geri dönme isteği

Tahliye sonrası geri dönme isteği	Frekans	Yüzde
<i>Evet, geri döneceğim</i>	67	55,8
<i>Hayır, geri dönmeyeceğim</i>	52	43,3
<i>Kararsızım</i>	1	0,8
Toplam	120	100

Tablo 22: Hükümlülerin tahliye sonrası en büyük korkuları

Cezaevi sonrası korku nedenleri	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde
<i>Ailenin dışlaması</i>	7	5,8	7,2
<i>Çevrenin dışlaması</i>	3	2,5	3
<i>İş bulamamak</i>	71	59,2	73,2
<i>Sabıkalı damgası</i>	3	2,5	3
<i>Yeniden suç işlemek</i>	2	1,7	2
<i>Topluma ayak uyduramamak</i>	4	3,3	4
<i>Hasım taraf</i>	7	5,8	7,2
Toplam	97	80,9	100
<i>Korkum yok</i>	16	13,3	
<i>Cevapsız</i>	7	5,8	
Toplam	120	100	

Hükümlülerin yoksulluk durumu ile işledikleri suçlar incelendiğinde; hırsızlık ve gasp-kapkaç gibi mala karşı suçların çoğunlukla yoksullar (%77,3) tarafından işlendiği gözlenmiştir. Diğer yandan mala karşı suç olmakla birlikte, dolandırıcılık suçu daha çok (% 71,4) yoksul olmayanlar tarafından işlenmektedir. Aynı şekilde kalpazanlık suçu işleyenlerin büyük çoğunluğu (%66,7) yoksul olmayan kimselerdir. Şiddet suçları (adam öldürme ve yaralama) büyük oranda (%68) yoksullar tarafından işlenirken; uyuşturucu suçlarında bu oran yoksul olmayanlar lehinedir (66,7%). Cinsel suçlarda ise yoksullar ile yoksul olmayanlar arasındaki oran çok fazla olmamakla birlikte, %55,6 ile yoksul olanlar bu grup suçu daha çok işlemektedir. Ki-kare p değeri 0,002 olduğundan %1 anlamlılık düzeyinde işlenen suçun türü açısından yoksullarla yoksul olmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 23: Hükümlülerin yoksulluk durumu ile işlenen suç türü

Yoksulluk durumu	Suç türleri*														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7			
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
<i>Yoksul olmayan</i>	10	22,7	5	71,4	15	32	4	44,4	6	85,7	2	66,7	3	100	45	37,5
<i>Yoksul</i>	34	77,3	2	28,6	32	68	5	55,6	1	14,3	1	33,3	0	0	75	62,5
Toplam	44	100	7	100	47	100	15	100	7	100		100		100	120	100

$$\chi^2 = 21,378 \quad p = 0,002$$

Hükümlülerin öğrenim durumu ile işledikleri suç türleri karşılaştırıldığında; mala karşı suçların önemli bir kısmının (% 59,1) ilkökul mezunu ya da hiç okula gitmemiş olduğu gözlenmektedir. Mala karşı suç işleyen lise mezunlarının oranı bu suçları işleyenler arasında %13,6'dır. Dolandırıcılık suçunda ilkökul mezunları büyük çoğunluğu (%57,1) oluşturmaktadır. Diğer yandan lise mezunlarının oranı %28,6 olup; bu oran diğer mala karşı suçlardan yüksektir. Kalpazanlık suçunda ise, ilkökul mezunları çoğunluğu (%42,8) oluşturmakla birlikte, yüksek okul mezunları (%28,6) tüm suç işleyenler arasında kalpazanlık suçunda en yüksek düzeydedir (%66,7). Şiddet suçlarında lise mezunu oranı %12,8, cinsel suçlarda ise bu oran %22,2'dir. Uyuşturucu suçlarında ise, katılan hükümlülerin hepsinin ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. Netice itibariyle suçlar, daha yüksek bilgi düzeyi gerektiren kalpazanlık suçu dışında daha çok düşük öğrenim kesimine özgü olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 24: Hükümlülerin öğrenim durumu ile işlenen suç türü

Öğrenim durumu	Suç türleri														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7			
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
<i>Okur-yazar olmayan</i>	3	6,8	0		2	4,3	0		0		0		1	33,3	6	5
<i>Diplomasız okur-yazar</i>	4	9,1	1	14,3	6	12,8	1	11,1	0		0		0		12	10
<i>İlkökul mezunu</i>	19	43,2	4	57,1	23	48,9	5	55,6	3	42,8	0		1	33,3	55	45,8
<i>Ortaokul mezunu</i>	12	27,3	0		9	19,1	1	11,1	1	14,3	3	100	0		26	21,7
<i>Lise mezunu</i>	6	13,6	2	28,6	6	12,8	2	22,2	1	14,3	0		1	33,3	18	15
<i>Yüksekökul ve üzeri</i>	0		0		1	2,1	0		2	28,6	0		0		3	2,5
Toplam	44	100	7	100	47	100	9	100	7	100	3	100	3	100	113	100

Hükümlülerin suç işleme nedenleri ile işledikleri suçlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, mala karşı suçlar genellikle para ihtiyacı nedeniyle işlendiği gözlenmektedir. Hem hırsızlık, hem de gasp/kapkaç suçlarında bu oran %57,1'dir. Hırsızlık suçunu işleyenlerin, bu suçu çaresizlikten işledikleri (%21,4) dikkate alındığında, ekonomik kaygı nedeniyle hırsızlık suçu işleme oranı % 78,5'tir. Gasp/kapkaç suçlarında ise, para ihtiyacından sonra en önemli suç işleme nedeni

* **Suç türleri:** 1-Mala Karşı Suçlar (hırsızlık, gasp/kapkaç), 2- Dolandırıcılık, 3- Şiddet suçları (adam yaralama ve öldürme), 4- Cinsel suçlar (cinsel saldırı, kız kaçırma), 5- Kalpazanlık, 6- Uyuşturucu suçları, 7- Diğer suçlar.

alkol veya uyuşturucu madde kullanımı (%17,9) ile arkadaş teşvikidir (%14,3). Bütün suç türleri arasında para ihtiyacı nedeniyle suç işleme oranı %26,5'tir. Bundan hareketle, para ihtiyacı nedeniyle suç işleme oranının bütün suç türleri göz önüne alındığında çok önemli bir oran oluşturmadığı, ancak mala karşı suçlarda, ekonomik kaygının önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Hükümlülerin yoksulluk durumu ile suç işleme nedenleri karşılaştırıldığında, para ihtiyacı nedeniyle suç işleyenlerin çok büyük bir kısmının (%73,3) yoksullar olduğu görülmektedir.

Tablo 25: Hükümlülerin işledikleri suçlar ile suç işleme nedenleri

Suç türü	Suç işleme nedeni																Toplam	
	Para ihtiyacı		Çaresizlik		Teşvik		Alkol ve uyuşturucu etkisi		Evlenmek		Töre		Kan davası		Meşru savunma			
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
<i>Hırsızlık</i>	8	57,1	4	28,5	1	7,1	1	7,1	0	0	0	0	0	0	0	0	14	100
<i>Gasp/kapkaç</i>	16	57,1	0	0	4	14,3	5	17,9	0	0	0	0	1	3,6	1	3,6	27	100
<i>Dolandırıcılık</i>	2	28,6	1	14,3	2	28,6	0	0	0	0	0	0	0	0	2	28,6	7	100
<i>Adam yaralama</i>	0	0	1	9,1	1	9,1	1	9,1	0	0	0	0	3	27,3	4	36,4	11	100
<i>Adam öldürme</i>	1	2,8	9	25	1	2,8	2	5,6	0	0	7	19,4	5	13,9	1	3,0	36	100
<i>Cinsel saldırı</i>	0	0	0	0	1	16,7	4	66,7	1	16,7	0	0	0	0	1	16,7	6	100
<i>Kız kaçırma</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	1	50	0	0	0	0	1	50	2	100
<i>Kalpazanlık</i>	2	28,6	4	57,1	0	0	1	14,3	0	0	0	0	0	0	0	0	7	100
<i>Uyuşturucu</i>	1	33,3	0	0	0	0	1	33,3	0	0	0	0	0	0	1	33,3	3	100
Toplam	30	26,5	19	16,8	10	8,8	15	13,3	2	1,8	7	6,2	9	8	21	18,6	113	100

Tablo 26: Hükümlülerin yoksulluk durumları ile suç işleme nedenleri

Suç türü	Suç işleme nedeni																Toplam	
	Para ihtiyacı		Çaresizlik		Teşvik		Alkol ve uyuşturucu etkisi		Evlenmek		Töre		Kan davası		Meşru savunma			
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
<i>Yoksul olmayan</i>	8	26,7	5	26,3	2	20	6	40	1	50	3	42,9	3	33,3	1	47,6	38	33,6
<i>Yoksul</i>	2	73,3	1	73,7	8	80	9	60	1	50	4	57,1	6	66,7	1	52,4	75	66,4
Toplam	30	100	19	100	10	100	15	100	20	100	70	100	90	100	21	100	113	100

SONUÇ

Isparta E Tipi Kapalı Cezaevinde 2005 yılı Aralık ayında yapılan anket çalışması ile suçluluk ve yoksulluk arasındaki etkisellik açıklanmak istenmiştir. Sorulan soruları hükümlüler büyük ölçüde cevaplandırmıştır. Buna karşın suçla ilgili bazı soruları hükümlüler (toplam 7 kişi) cevaplamaktan kaçınmıştır. Bu nedenle demografik, ekonomik ve kültürel özellikler hedeflenen 120 hükümlünün tamamını kapsayacak şekilde değerlendirilirken; suçla ilgili analizler 113 hükümlünün cevaplarına istinaden yapılmıştır.

Hükümlülerin anket sorularına vermiş olduğu cevaplar öncelikle tek yönlü tablolara dönüştürülerek değerlendirilmiştir. Suçlar genel olarak 35 yaş altı genç insanlar tarafından işlenmektedir. Evlendikten sonra dul kalanlar ve boşananlar dikkate alındığında, cezaevinde bulunan hükümlülerin büyük çoğunluğu hiç evlenmemiş kişilerdir. Hükümlüler arasında yüksek öğrenim görmüş kişi sayısı oldukça azdır. Hükümlüler arasında ilkökul mezunları ağırlıkta olmakla birlikte, bu grup okuryazar olmayanlar ve diplomasızlarla birlikte en büyük kesim oluşturmaktadır. Hükümlülerin büyük çoğunluğu okul yıllarında çalışmak durumunda kalmış ve öğrenimini yarıda bırakmış kimselerdir. Hükümlülerin öğrenimlerini yarıda bırakmalarının en önemli sebebi ise ekonomik kaygılardır. Hükümlülerin hemen hemen hepsi emek yoğun işlerde çalışmaktadır. En son yaptıkları işten elde ettikleri gelir, çoğunlukla geçimlerini güçlkle sağlamalarına neden olmaktadır. Bunların bir kısmı ya işsizdir ya da ancak başkalarının yardımıyla geçimlerini sağlayabilmektedir.

Hükümlülerin büyük çoğunluğu öğrenim düzeyi çok düşük ve çocuk sayısı oldukça yüksek ailelerden gelmektedir. Ailelerin ekonomik durumu da hükümlülerininkine paraleldir ve genellikle hükümlüler güçlkle geçinen ailelerden gelmektedir. Hükümlüler çoğunlukla çocukluk yıllarını yoksullukla geçirmiş ve isteklerine büyük ölçüde sahip olamamış kimselerdir.

Hükümlülerin büyük çoğunluğu, hayatlarının bir döneminde göç etmiş kimselerdir. Göç sebebi ise genellikle iş bulmak ve daha iyi bir yaşam ümidi; yani ekonomik kaygılardır. Bununla birlikte, göç sonrası amaçlarına ulaşma olasılığı da oldukça düşüktür. Yani iş bulmak ve daha iyi bir yaşam beklentisinde en önemli sorunlar işsizlik ve ekonomik güçlükler olarak ortaya çıkmaktadır.

Hükümlülerin cezaevine düşmelerinden sonra ailelerinin ekonomik sorunları devam etmektedir. Nitekim aile geçimini çok az ölçüde dışarıda kalan eşin çalışması sürdürmekte, ailenin geçimi daha ziyade yakın akrabalar, uzak akrabalar, komşu ve arkadaşların yardımı ile olmaktadır. Ayrıca cezaevi sonrası en önemli kaygı iş bulamamaktır. Aynı zamanda kişinin okul döneminde cezaevine girmesi, öğrenim hayatını yarıda bırakması için önemli bir nedendir teşkil etmektedir.

Hükümlülerin yoksulluk durumu ile işledikleri suç türü birlikte değerlendirildiğinde, yoksulluğun işlenen suç türünde etkili olduğu gözlenmiştir. İşlenen suç ile yoksulluk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiş; H_0 reddedilmiştir. Buna göre mala karşı suçlar büyük ölçüde yoksullar tarafından işlenmektedir. Uyuşturucu ve kalpazanlık suçu işleyenler ise daha çok gelir düzeyi yüksek kimselerdir. Mala karşı suçlar genellikle ekonomik kaygılarla işlenmektedir. Ayrıca ekonomik kaygılar (para ihtiyacı, çaresizlik) nedeniyle suç işlenmesinde yoksulların oranı daha yüksektir.

Sonuç olarak, bu çalışmada yoksulluk ile suç arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Yoksul olmak suç işlemek için bir neden sayılamaz, ancak suça ve özellikle mala karşı suçlara yönelimde yoksulluk önemli bir etkidir. Yoksulluk kişileri suça ittiği gibi, suç işlemek de kişileri daha da yoksunlaştırmakta ve yoksullaştırmaktadır.

KAYNAKÇA

- ADLER, F., G.O.W. Mueller ve W.S. Laufer (2004), *Criminology and the Criminal Justice System*, McGraw Hill, Boston, 5th ed.
- AKERS, Ronald L., (2000), *Criminological Theories Introduction, Evaluation, and Application*, Roxbury Publishing, Los Angeles.
- AKINCI, Füsün S. (2002), *Kriminoloji*, Beta, İstanbul, 3. baskı.
- AKTAN, Coşkun Can ve İstiklal Yaşar Vural, (2002), “Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri”, *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, (ed: Coşkun Can Aktan), Hak-İş Konfederasyonu Yayını, Ankara.
- AYBAR, Celal (1943), “Türkiye’de Mahkûmlar ve Suçlar”, *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, C. 1, S. 1, (ss. 604–643).
- BRODEUR, Jean-Paul and Geneviève Ouellet, (2004), “What Is a Crime? A Secular Answer”, in *What Is a Crime?*, (ed. Law Commission of Canada), UBC Press, Vancouver, (pp. 1–33).
- DEMİRBAŞ, Timur (2001), *Kriminoloji*, Seçkin, Ankara.
- DÖNMEZER, Sulhi (1984), *Kriminoloji*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 7. baskı.
- DREWNOWSKI, Jan (1977), “Poverty: Its Meaning and Measurement”, *Development and Change*, Vol. 8, No. 2, (pp. 183–208).
- EREM, Faruk (1997), *Suç Bilimi Açısından Adalet Psikolojisi*, Adil Yayınevi, Ankara.
- FC (Fight Crime: Invest in Kids), (2009), “Cutting Crime by Cutting Child Property”, www.fightcrime.org, (erişim tarihi: 15 Temmuz 2009).
- GAO (United States Government Accountability Office), (2007), *Poverty in America Consequences for Individuals and the Economy*, January 2007.
- İÇLİ, Tülin (1992), *Türkiye’de Suçlular Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri*, Ankara.
- İÇLİ, Tülin (2007), *Kriminoloji*, Seçkin, Ankara, 7. baskı.
- KELLY, Morgan (2000), “Inequality and Crime”, *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 82, No. 4, (pp. 530–539).
- LIPTON, Michael (1997), “Poverty – Are There Holes in Consensus”, *World Development*, Vol. 25, No. 7, (pp. 1003–1007).
- NAKİP, Mahir (2006), *Pazarlama Araştırmaları*, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2. baskı.
- OZAN, Gönül (2003), “Cinayet ve Cinayet Suçluları”, *Adli Bilimler Dergisi*, C. 1, S. 1, (ss. 27–33).
- SOYASLAN, Doğan (1998), *Kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri)*, AÜ Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 2. baskı.
- TDK, (Türk Dil Kurumu) (2009), “Yoksul” ve “Yoksulluk” maddeleri, erişim adresi: <http://tdkterim.gov.tr> (erişim tarihi: 15 Temmuz 2009).
- TEKELİ, İlhan, (2000) “Kent Yoksulluğu ve Modernite'nin Bu Soruna Yaklaşım Seçenekleri Üzerine”, *Yoksulluk Bölgesel Gelişme ve Kırsal Yoksulluk Kent Yoksulluğu*, (ed: A.Halis Akder ve Murat Güvenç), TESEV, İstanbul.